

Výroky a príbehy otcov púšte

Modlitba z púšte

Pane Isusu Christe, tvoju vôľu poslúcha všetko tvorstvo, odpusť mi zlo, ktoré som spravil, a daj mne hriešnikovi, aby som už viac nehrešil. Pane, verím, že hoci si to nezaslúžim, ty ma môžeš očistiť od všetkých hriechov. Pane, viem, že človek súdi podľa zovňajšku, ale ty vidíš do srdca. Pošli svojho Ducha do najhlbšieho vnútra môjho bytia, aby prevzal moc nad mojou dušou a mojím telom. Bez teba nemôžem byť spasený, s tvojou pomocou sa však odvažujem túžiť po tvojej spáse. Teraz ťa teda prosím o tvoju spásu. Prosím ťa o múdrosť, aby si mi podľa svojej veľkej dobroty pomohol a ochránil ma. Všemohúci Bože, buď sprievodcom môjho srdca, aby som vo dne i v noci pamätal na tvoju prítomnosť. Amen.

O neodsudzovaní

Starec hovorieval: "Nič nie je horšie ako posudzovanie."

Hovorí sa, že abba Makarios bol nazývaný bohom zeme, pretože tak, ako Boh ochraňuje tento svet, aj abba Makarios prikrýval všetky nedostatky; tie, ktoré videl, ako keby ich nebol videl, a tie, ktoré počul, ako keby ich nebol počul.

Abba Pimen povedal: «Ty, čo žiješ cudne, neodsudzuj toho, kto sa previnil smilstvom, lebo prestúpiš zákon rovnako ako on. Lebo ten, ktorý povedal: "Nezosmilníš!", povedal aj: "Neodsudzuj!"».

Jeden brat sa pýtal abbu Pimena: "Ak vidím svojho brata hrešiť, je správne nič o tom nepovedať?" Starec odvetil: "Kedykoľvek prikryjeme hriech svojho brata, Boh prikryje tie naše. Kedykoľvek budeme ľuďom hovoriť o vine svojho brata, Boh spraví to isté s našimi vinami."

Istý brat v skíte sa previnil. Bolo zvolané zhromaždenie, na ktoré pozvali aj abbu Mojžiša, ale on odmietol prísť. Vtedy kňaz poslal jedného z mníchov za ním so slovami: "Pod', všetci na teba čakajú!" On sa zdvihol a prišiel. Chytil prasknutý džbán, naplnil ho vodou a vzal so sebou. Všetci vyšli von, aby ho privítali, a začudovane sa ho pýtali: "Čo to má znamenať, oťče?" Starec im povedal: "Moje hriechy vytekajú za mojím chrbtom a ja ich nevidím. A dnes prichádzam, aby som súdil chyby iného." Keď to počuli, už nič svojmu bratovi nepovedali a odpustili mu.

Jeden brat zhrešil a kňaz mu nariadil vyjsť z chrámu. Abba Vissarion sa zdvihol, išiel von spolu s ním a vravel: "Aj ja som hriešnik."

Istý brat sa pýtal abbu Pimena takto: "Moje myšlienky ma trápia, nútia ma odkladať nabok moje hriechy a zaoberať sa chybami brata." Starec mu rozpovedal tento príbeh o abbovi Dioskorovi: Abba vo svojej kélii plakal nad sebou, kým jeho poslušník sedel v inej kélii. Keď prišiel pozrieť starca, opýtal sa ho: "Oťče, prečo plačeš?" "Plačiem nad svojimi hriechmi", odpovedal mu starec. Vtedy jeho poslušník povedal: "Ty nemáš žiadne hriechy, oťče." Starec odvetil: "Veru, dieťa moje, keby mi bolo dovolené vidieť moje hriechy, ani traja či štyria ľudia by nestačili na to, aby plakali nad nimi."

Abba Ján povedal: "Odložili sme nabok ľahké bremeno, ktorým je obviňovanie seba, a naložili sme na seba ťažké, ktorým je sebaospravedľovanie."

O poslušnosti

Svätá Synklitika povedala: "Myslím, že pre tých, čo žijú v komunite, je poslušnosť väčšou cnosťou ako zdržanlivosť, nech je akokoľvek dokonalá. Zdržanlivosť má v sebe nebezpečenstvo pýchy, avšak poslušnosť má v sebe prísľub pokory."

Starec zvykol hovoriť: "Ak niekto dôveruje inému a zverí sa mu v úplnej poddanosti, nemusí sa starať o Božie príkazy, ale môže celú svoju vôľu zveriť svojmu otcovi. Boh mu nebude nič vyčítať, lebo od začiatočníkov Boh nič neočakáva tak veľmi, ako práve sebazaprenie sa v poslušnosti."

Abba Mios z Belu povedal: "Poslušnosť odpovedá poslušnosti. Kto počúva Boha, tomu Boh vypočúva prosby."

Hovorí sa, že abba Silvanos mal v skíte žiaka menom Marek, ktorý mimoriadne vynikal v cnosti poslušnosti. Bol prepisovačom starých rukopisov a starec ho miloval pre jeho poslušnosť. Mal jedenásť ďalších žiakov, ktorí boli zarmútení tým, že toho jedného miloval viac ako ich. Keď starci žijúci neďaleko počuli, že miluje Marka viac ako ostatných, zdalo sa im to choré. Jedného dňa ho navštívili. Abba Silvanos ich vzal so sebou a vyšiel zo svojej kémie, začal klopať na dvere jednotlivých svojich žiakov a vravel: "Bratia, vyjdite! Mám pre vás prácu." Nikto z nich neprišiel hneď. Potom prišiel k Markovej kélii, zaklopal a povedal: "Marek!" Akonáhle Marek počul hlas starca, vyšiel von a starec mu dal nejakú drobnú úlohu. Abba Silvanos povedal starcom: "Kde sú ostatní bratia?" Vošiel do Markovej kémie a našiel knihu, do ktorej písal a práve robil písmeno O. Keď začul starcov hlas, ani nedokončil čiaru na O. A starci povedali: "Naozaj, abba, my tiež milujeme toho, ktorého ty miluješ, lebo aj Boh ho miluje."

Abba Ammon dostal otázku: "Čo je to úzka a náročná cesta?" (Mt 7, 14) On odvetil: "Úzka a náročná cesta je ovládať svoje myšlienky a vzdať sa svojej vôle v prospech Boha. To je tiež zmysel vety: Pane, všetko sme opustili a nasledovali sme Ťa." (Mt 19, 27)

Abba Izaiáš povedal tým, ktorí sa pre dobrý začiatok zverili do vedenia svätých otcov: "Je to ako s purpurovou farbou, prvé zafarbenie sa nikdy nestratí." A tiež: "Ako mladé výhonky sa ľahko ohýbajú sem a tam, tak je to so začiatočníkmi, ktorí žijú v podriadenosti."

Hovorilo sa o abbovi Jánovi Trpaslíkovi, že odišiel do púšte a žil tam v skíte s istým starcom (Pambom) z Théb. Jeho abba vzal kus suchého dreva, zasadil ho a povedal mu: "Polievaj ho každý deň fľašou vody, až kým neprinesie ovocie." Voda bola tak ďaleko, že musel večer odchádzať a vracal sa ráno. Po troch rokoch drevo ožilo a prinieslo ovocie. Vtedy starec vzal z ovocia, priniesol ho do chrámu a hovoril bratom: "Vezmite a jedzte ovocie poslušnosti."

Ako sa stať mníchom

Abba Mojžiš sa pýtal abbu Silvána: "Môže človek každý deň položiť nový základ?" Starec odpovedal: "Ak sa bude usilovať, môže položiť nový základ v každom okamihu."

Jeden z bratov sa opýtal otca Izidora, kňaza skíty: "Prečo majú démoni z teba taký strach?" Starec odpovedal: "Odkedy som sa stal mníchom, vždy som sa snažil nedovoliť hnevu vyrásť až do výšky mojich úst."

Abba Ján povedal: "Mníšstvo je drina. Mních sa namáha vo všetkom, čo robí. To je to, čo je mních."

Jedného dňa povedal abba Mojžiš bratovi Zachariášovi: "Povedz mi, čo mám robiť?" Pri tých

slovách sa brat hodil na zem k starcovým nohám a povedal: "Mňa sa pýtaš, otče?" Starec mu povedal: "Ver mi, Zachariáš, syn môj, videl som Svätého Ducha zostupovať na teba a odvtedy som nútený pýtať sa teba." Vtedy Zachariáš sňal z hlavy kapucňu, hodil si ju pod nohy a začal po nej dupať, vraviac: "Človek, ktorý nenechá jednať so sebou takto, sa nemôže stať mníchom."

V Kelliách bol starec nazývaný Apollo. Ak niekto prišiel, aby spolu urobili nejakú prácu, pustil sa do nej s radosťou a hovoril: "Dnes idem pracovať s Kristom na spásu svojej duše, lebo to je odmena, ktorú dáva."

Amma Teodora povedala, že učiteľovi musí byť cudzia túžba po nadvláde, ľudská sláva a pýcha. Nik ho nesmie dokázať obalamutiť lichotením alebo oslepiť darmi, ani dobyť cez žalúdok alebo ho prinútiť hnevom. Musí byť trpezlivý, mierny a tak pokorný, ako je to len možné. Musí byť spoľahlivý, nestranný, plný súcitu a milovník duší.

O spoločnom živote

Amma Synklitika povedala: "Musíme s rozvahou spravovať svoje duše a zotrvať v spoločenstve, nesledovať svoju vôľu a nehľadať svoj prospech. Sme ako vyhnanci, boli sme odlúčení od vecí tohto sveta a odovzdali sme sa v jednej viere jedinému Otcovi. Nepotrebujeme nič z toho, čo sme zanechali. Mali sme dobré meno a hojnosť jedla, tu máme málo jedla a málo čohokoľvek iného."

Abba Anton povedal: "Náš život a naša smrť sú medzi našimi blíznymi. Ak získame brata, získali sme Boha, ak pohoršíme brata, zhrešili sme proti Kristovi."

Jeden brat sa opýtal: "Našiel som miesto, kde môj pokoj nebude rušený bratmi. Dáš mi odporúčanie bývať tam?" Abba Pimen odvetil: "Tvoje miesto je tam, kde ty nebudeš škodiť svojim bratom."

Bol jeden pustovník, ktorý pásol antilopy a takto sa modlil k Bohu: "Pane, nauč ma niečo viac." A počul hlas: "Chod' do monastiera a rob všetko, čo ti povedia." Išiel do monastiera a zostal tam, ale neovládal prácu bratov. Mladí mnísi ho začali učiť, ako má pracovať, a hovorili mu: "Urob toto, ty blázon", a "urob tamto, ty hlupák". Keď si to všetko vytrpel, modlil sa takto k Bohu: "Pane, nepoznám prácu ľudí, pošli ma späť k antilopám." A keď mu Boh dal slobodu, vrátil sa späť pásť antilopy.

Hovorilo sa o abbovi Teodorovi, že hoci bol ustanovený za diakona v skíte, odmietol vykonávať túto službu a utekal pred ňou na mnohé miesta. Vždy ho starci privádzali naspäť do skíty, hovoriac: "Neopúšťaj svoj diakonát." Abba Teodor im hovoril: "Nechajte ma modliť sa k Bohu, aby mi naisto povedal, či mám konať túto službu pri liturgii." Potom sa modlil k Bohu takto: "Ak je to tvoja vôľa, zotrvám na tom mieste, ale uisti ma v tom." Vtedy sa mu zjavil ohnivý stĺp siahajúci od zeme po nebo a hlas mu povedal: "Ak sa môžeš stať ako tento stĺp, chod' a buď diakonom." Keď to počul, rozhodol sa nikdy neprijat' túto službu. Keď prišiel do chrámu, bratia sa pred ním sklonili a vraveli: "Ak nechceš byť diakonom, aspoň drž čašu." Ale on odmietol a vravel: "Ak ma nenecháte osamote, opustím toto miesto." Tak ho nechali na pokoji.

Začiatokník, ktorý chodí z jedného monastiera do druhého, je ako divé zviera, ktoré skáče z jednej cesty na druhú v strachu pred obojkom.

Abba Ján povedal, že svätí sú ako skupina stromov, ktoré prinášajú rôzne ovocie, ale sú napájané z toho istého zdroja. Spôsoby jedného svätca sa líšia od spôsobov iného, ale je to ten istý Duch, ktorý účinkuje v každom z nich.

Keď anjel odovzdával svätému Pachomiovi pravidlá mníšskeho života, stanovil, že v priebehu dňa majú vykonať dvanásť modlitieb, v čase zapaľovania lampád dvanásť, počas nočných bdení dvanásť a o deviatej hodine tri. Pachomios určil, že pri spoločnom jedle pred každou modlitbou sa zaspieva žalm. Anjelovi to zdôvodňoval tým, že majú príliš málo modlitby.

O živote v kélii

Jeden brat v skíte si išiel pýtať poučenie od abbu Mojžiša a starec mu povedal: "Chod' a zotrvaj vo svojej kélii. Tvoja kélia ťa všetko naučí."

Abba Ján dal túto radu: "Byť vo väzení znamená sedieť v kélii a stále pamätať na Boha. To je zmysel slov: Bol som vo väzení a Boh ma navštívil." (porov. Mt 25, 36)

Jeden brat sa opýtal abbu Pimena: "Ako sa mám správať vo svojej kélii, na mieste, kde žijem?" On odvetil: "Správaj sa, ako keby si bol cudzinec, a kdekoľvek budeš, neočakávaj, že tvoje slová budú mať nejaký vplyv. Tak budeš v pokoji."

Toto miesto bolo nazvané Kellia, pre množstvo kélií rozložených v tejto pustatine. Tí, čo už začali svoje cvičenie v Nitrii a chcú žiť viac utiahnutý život, zbavení vonkajších vecí, prichádzajú odtiaľ sem. Tu je totiž úplná púšť a kélie sú oddelené od seba tak veľkou vzdialenosťou, že nik nedovídi na svojho suseda ani nemôže počuť žiaden hlas. Žijú osamote vo svojich kéliách, je tam úžasné ticho a veľký pokoj. Len v sobotu a nedeľu sa stretávajú v chráme a vidia sa tvárou v tvár ako ľudia, ktorí sa vrátili do neba.

Abba Hilarion prišiel z Palestíny do hôr, aby videl abbu Antona. Abba Anton mu povedal: "Vitaj, fakľa zobudzajúca deň." Abba Hilarion povedal: "Pokoj s tebou, maják dávajúci svetlo celému svetu."

O triezvosti

Niektorí starci hovorili: "Ak uvidíš mladého človeka štverať sa hore k nebu podľa svojej vôle, chyť ho za nohu a zhod' ho dole na zem. Nie je to preňho dobré."

O abbovi Jánovi Trpaslíkovi sa hovorilo, že jedného dňa povedal svojmu staršiemu bratovi: "Chcem byť slobodný od všetkých starostí ako anjeli, ktorí nepracujú, ale ustavične chvália Boha." Opustil svojho brata a odišiel do púšte. O týždeň sa vrátil. Keď zaklopal, jeho brat, prv než otvoril dvere, povedal: "Kto si?" "Som Ján." Brat mu však odvetil: "Ján sa stal anjelom a už nie je medzi ľuďmi." Ján ho začal úpenlivo prosiť: "To som predsa ja." Ale brat ho nepustil a nechal ho tam zarmúteného až do rána. Potom otvoril dvere a povedal: "Si človek, preto musíš pracovať, ak chceš jesť!" Vtedy Ján padol pred ním na zem a vravel: "Odpusť mi!"

Jedného dňa sa zišli obyvatelia skíty, aby diskutovali o Melchizedechovi a zabudli pozvať abbu Kopresa. Neskôr ho zavolali a opýtali sa ho na túto tému. On si trikrát plesol po ústach a povedal: "Beda ti, Kopres! To, čo ti Boh prikázal robiť, si nechal stranou, a chceš sa učiť niečo, čo sa od teba nechce, aby si vedel." Keď to bratia počuli, rozpáchli sa do svojich kélií.

Abba Abrahám rozprával o mužovi zo skíty, ktorý bol pisárom a nejedol chlieb: Jeden brat ho prišiel poprosiť, aby prepísal nejakú knihu. Starec, ktorého duch bol zahĺbený v kontemplácii, písal bez interpunkcie a vynechal nejaké vety. Brat vzal knihu a keď chcel doplniť bodky, všimol si chýbajúce slová. Povedal starcovi: "Abba, chýbajú nejaké vety." Starec mu riekol: "Chod' a rob najprv to, čo je napísané, potom sa vráť a ja dopíšem zvyšok."

Istý brat prišiel k abbovi Teodorovi a začal s ním hovoriť o veciach, ktoré dovtedy vôbec

neskúsil. Preto mu starec povedal: "Ešte si nenašiel loď, ani si na ňu nenaložil náklad, a skôr ako si vyplával, už si dorazil do mesta. Najprv sprav svoju prácu, potom budeš mať rýchlosť, o ktorú sa snažíš teraz."

O pokore

Pýtali sa starca: "Čo je pokora?" On im odvetil: "Pokora je veľké dielo a je to dielo Boha. Cesta pokory je telesne pracovať, veriť, že si hriešnik, a stať sa poddaným všetkých." Vtedy jeden brat povedal: "Čo to znamená byť poddaným všetkých?" Starec odpovedal: "To znamená nevšímať si hriechy druhých, ale vždy mať pred očami svoje hriechy a bez prestania sa modliť k Bohu."

Istý starec povedal: "Vždy, keď ťa budú ovládať myšlienky povýšenectva alebo márnomyseľnosti, spytuj si svedomie, či si zachoval všetky prikázania, či miluješ nepriateľov, či sa považuješ za dlžníka v službe všetkým a najväčšieho hriešnika zo všetkých. Nenavrávaj si veľké veci, ako keby si bol dokonale bezúhonný, lebo takáto myšlienka všetko zničí."

Keď sa abba Makarios vracal do svojej kémie od močiara, kde zbieral palmové listy, stretol diabla s ostrým kosákom, ktorým ho chcel udrieť, ale nemohol. Vykríkol: "Veľké násilie mi spôsobuješ, Makarios, lebo keď ťa chcem poraniť, nemôžem. Čokoľvek robíš ty, robím aj ja, ba ešte viac. Ty sa veľa postíš, ale ja som sa ešte nikdy neobčerstvil žiadnou potravou. Ty často zachovávaš nočné bdenia, ale ja nikdy nespím. Len v jednej veci si lepší ako ja a ja si to uvedomujem." Makarios sa opýtal: "Čo to je?" On odvetil: "Jedine pre tvoju pokoru nad tebou nemôžem zvíťaziť."

Abba Izidor povedal: "Ak sa postíš pravidelne, nenadúvaj sa v pýche. Ak kvôli tomu o sebe vysoko zmýšľaš, radšej jedz mäso. Je lepšie, keď človek je mäso, ako keď je namyslený a oslavuje sa."

Abba Ammon raz oslovil abbu Izaiáša: "Čo si o mne myslíš?" On mu odvetil: "Si ako anjel, otče", a po malej chvíli sa ho spýtal: "A čo si myslíš o mne ty?" On mu odpovedal: "Si ako satan. Vždy keď mi lichotíš, je to ako krádež."

Hovorilo sa, že abba Helladios strávil dvadsať rokov v Kelliách bez toho, aby zdvihol svoje oči a pozrel sa na strop chrámu.

Istý egyptský brat prišiel do Sýrie navštíviť abbu Zenóna a vyznal sa starcovi zo svojich pokušení. Plný obdivu Zenón povedal: "Egyptania skrývajú cnosti, ktoré majú, a sústavne sa obviňujú z omylov, ktoré nespravili, kým Sýrčania a Gréci predstierajú, že majú cnosti, ktoré nemajú, a skrývajú chyby, z ktorých sú vinní."

Vravelo sa, že v istej dedine žil muž, ktorý sa toľko postil, že ho nazývali Pôstnik. Abba Zenón sa o ňom dopytal a poslal preňho. Ten s radosťou prišiel. Pomodlili sa a sadli si. Starec začal v tichosti pracovať. Keďže sa Pôstnikovi nedarilo rozprúdiť rozhovor, začal sa nudiť. Tak povedal starcovi: "Modli sa za mňa, otče, lebo chcem odísť." Starec sa ho opýtal: "Prečo?" On odvetil: "Lebo moje srdce je ako v ohni a ja neviem, čo s ním je. Pravdu povediac, keď som bol v dedine a postil som sa až do večera, nič také sa mi neprihodilo." Starec povedal: "V dedine si sa krmil ušami. Ale odíď preč a odteraz jedz o deviatej hodine, a čokoľvek budeš robiť, rob to potajomky." Akonáhle začal jednať podľa tejto rady, začalo byť pre neho ťažké vydržať do deviatej hodiny. Tí, čo ho poznali, hovorili: "Pôstnik je posadnutý diablom." Preto šiel a rozpovedal to starcovi, ktorý mu riekol: "Toto je cesta podľa Boha."

Amma Teodora povedala, že ani askéza, ani bdenia, ani žiaden druh utrpenia nás nemôžu zachrániť, ale dokáže to len skutočná pokora.

Istý pustovník, ktorý bol schopný vyháňať démonov, sa ich pýtal: "Čo vás núti odchádzať? Je to pôst?" Oni odvetili: "My nejeme ani nepijeme." "Sú to bdenia?" Oni odvetili: "My nespíme." "Je to oddelenie od sveta?" "My bývame v pustých miestach." "Aká sila vás teda vyháňa preč?" Oni povedali: "Nič nás nemôže premôcť, iba pokora." Vidíte, že pokora je víťazom nad démonmi?

Abba Ján Trpaslík povedal: «Bol raz jeden duchovný stavec, ktorý žil v samote. Bol v meste veľmi vážený a obľúbený. Raz mu oznámili, že istý stavec pred prahom smrti ho volá k sebe, aby ho objal predtým, než usne. Pomyslel si: "Ak pôjdem cez deň, ľudia pobežia za mnou a budú mi vzdávať veľkú česť, a nebudem mať pokoj v tom všetkom. Pôjdem teda večer, potme, a ujdem pozornosti všetkých." Ale Boh poslal dvoch anjelov s lampášmi, aby mu svietili. Celé mesto vyšlo pozrieť si jeho slávu. Čím viac chcel ujsť od slávy, tým viac bol oslavovaný. Tak sa splnili slová Písma: Kto sa ponizuje, bude povýšený.» (Mt 23, 12)

Tiež povedal: "Pokora a Božia bázeň sú nad všetkými cnosťami."

Jeden z otcov o ňom povedal: "Kto je ten Ján, ktorému pre jeho pokoru celý skít visí na malíčku?"

Jedného dňa, keď abba Ján sedel pred chrámom, bratia sa s ním radili o svojich myšlienkach. Jeden stavec, keď to videl, podľahol žiarlivosti a povedal mu: "Ján, tvoja nádoba je plná jedu." Abba Ján mu povedal: "To je skutočne pravda, abba, a to si povedal len podľa zovňajšku. Keby si mohol vidieť aj dovnútra, čo by si vtedy povedal?"

Abba Izidor z Pelúzie povedal: "Váž si cnosti a nebuď otrokom slávy, lebo tie prvé sú nesmrteľné, zatiaľ čo tá posledná čoskoro zhasne."

Povedal aj toto: "Výšiny pokory sú obrovské a také sú aj hĺbky chvastania sa. Radím ti, upriam sa na tie prvé a nepadni do tých druhých."

Hovorilo sa o abbovi Jánovi z Perzie, že keď prišli k nemu akísi zločinci, priniesol nádobu s vodou a chcel im umyť nohy. Oni však boli zmätení a začali sa kajať.

Abba Xanthios povedal: "Zločinec visel na kríži a bol ospravedlnený pre jediné slovo. A Judáš, ktorý patril medzi apoštolov, stratil celé svoje postavenie za jedinú noc a zostúpil z neba do pekla. Preto nech sa nik nechváli svojimi dobrými skutkami, lebo všetci, čo sa spoliehajú na seba, padajú."

O pravej chudobe

Abba Teodor, prezývaný Fermos, mal tri dobré knihy. Išiel k abbovi Makariovi a povedal mu: "Mám tri dobré knihy a ich čítanie mi pomáha. Ostatní mnísi ich chcú tiež čítať a pomáha im to. Povedz mi, čo mám robiť?" Stavec mu odvetil: "Čítať knihy je dobré, ale nevlastniť nič je viac ako mať všetko." Keď to počul, odišiel, predal knihy a peniaze rozdal chudobným.

Ktosi sa opýtal ammy Synklitiky, v blahej pamäti: "Je úplná chudoba dokonalé dobro?" Ona odvetila: "Je veľkým dobrom pre tých, čo jej sú schopní. A dokonca aj tí, čo jej nie sú schopní, nájdu v nej pokoj svojich duší, a to i napriek tomu, že im naháňa strach. Ako hrubo špinavé rúcho je vyprané celkom do biela, keď sa rozťahuje a udiera, tak hrubá duša sa môže v slobode rozťahovať dobrovoľným prijatím chudoby."

Keď bol abba Makarios v Egypte, našiel človeka, ktorý prišiel so svojím oslom k jeho kélii a kradol mu z nej veci. Podišiel k zlodejovi a tváril sa ako cudzinec, ktorý tam nebýva, pomohol

mu naložiť zvieru a vypravdal ho v pokoji na cestu, pričom si hovoril: "Nič sme si na tento svet nepriniesli, Pán nám to dal. Ako chcel, tak sa stalo, nech je Pán oslávený vo všetkom."

Ktosi priniesol starcovi peniaze a povedal: "Vezmi si ich a miň ich, veď si starý a chorý." Bol totiž malomocný. Starec odpovedal: "Chceš ma odlúčiť od toho, kto sa o mňa šesťdesiat rokov staral? Celý ten čas som bol chorý a nič mi nechýbalo, lebo Boh sa o mňa staral." A neprijal ich.

Raz abba Arsenios ochorel v skíte a potreboval mincu. Nemohol žiadnu nájsť, preto jednu prijal od kohosi ako dar a povedal: "Ďakujem ti, Bože, že pre svoje meno si ma urobil hodným dospieť do stavu, keď musím žobrať."

Hovorilo sa, že abba Ammon mal päťdesiat mier pšenice pre vlastnú spotrebu a položil ich von na slnko. Skôr než sa úplne vysušili, zbadal na tom mieste čosi nebezpečné, preto povedal svojim pomocníkom: "Poďme preč odtiaľto." Ale oni sa zarmútili. Keď videl ich neschopnosť, povedal im: "Ste smutní kvôli chlebu? Veru, videl som mníchov utekať a zanechávať svoje do biela umyté kémie a svoje pergameny. Ani nezatvorili dvere, odchádzali a nechali ich otvorené."

Abba Theonas vzal trochu múky do pekárne, upiekol chleby, ktoré dal chudobným, čo o ne prosili, iným, čo žiadali viac, dal koše a nakoniec aj kabát, ktorý mal na sebe. Vrátil sa do svojej kémie s bedrami opášanými svojím plášťom. A hneď sa začal hrešiť, že ešte stále nenaplnil Božie prikázanie.

O tichu

Keď abba Arsenios prešiel z paláca k pustovníckemu životu, modlil sa a počul hlas, ktorý mu hovoril: "Arsenius, utekaj preč, buď ticho a stále sa modli, lebo to sú zdroje bezhriechosti."

Abba Nilos povedal: "Šípy nepriateľa nemôžu zasiahnuť toho, kto miluje ticho, ale ten, kto sa pohybuje v dave, bude často zranený."

Teofil, v blahej pamäti alexandrijský biskup, navštívil skít. Bratia, ktorí sa zišli, požiadali abbu Pamba: "Povedz slovo - dve biskupovi, nech sa poučí jeho duša na tomto mieste." Starec odvetil: "Ak sa nepoučil mojím mlčaním, nie je nádej, aby sa poučil mojimi slovami."

Hovorilo sa, že keď abba Ammon šiel do chrámu, nedovoľoval svojmu žiakovi kráčať vedľa seba, ale len v určitej vzdialenosti. Ak sa ho žiak prišiel opýtať na jeho myšlienky, vzdialil sa hneď, ako mu dal odpoveď, a hovoril: "Je to zo strachu, že po poučných slovách by sa prešlo na rozhovor o nepodstatnom, preto ťa nenechávam pri sebe."

Abba Jozef sa opýtal abbu Nistera: "Čo mám robiť so svojím jazykom, ak ho neviem udržať na uzde?" Starec mu povedal: "Nachádzaš pokoj, keď hovoríš?" On odvetil: "Nie." Starec vraví: "Ak nenachádzaš pokoj, prečo hovoríš? Buď ticho a počas rozhovorov daj prednosť počúvaniu pred hovorením."

O veľkosti prostých ľudí

Abbovi Antonovi bolo v púšti zjavené, že v meste žije človek, ktorý sa mu vyrovná. Povoláním je lekár a čohokoľvek mal viac než potreboval, rozdal chudobným, a každý deň spieval s anjelmi víťaznú pieseň.

Keď sa blažený Anton modlil vo svojej kélii, prehovoril k nemu hlas takto: "Anton, ešte si nedosiahol veľkosť garbiara z Alexandrie." Keď to starec počul, vstal, vzal svoju palicu a ponáhlal sa do mesta. Keď našiel garbiara, povedal mu: "Povedz mi o svojej práci, lebo dnes

som odišiel z púšte a prišiel som sem, aby som Ťa videl." On odvetil: "Nie som si vedomý, žeby som spravil niečo dobré. Keď ráno vstanem, skôr ako si sadnem k práci, poviem si, že všetci z tohto mesta, malí i veľkí, pôjdu do Božieho kráľovstva pre svoje dobré skutky, kým ja sám pôjdem do večného zatratenia pre svoje zlé skutky. Každý večer si opakujem tie isté slová a verím im vo svojom srdci." Keď to blažený Anton počul, povedal: "Syn môj, sedíš vo svojom vlastnom dome, dobre pracuješ a máš pokoj Božieho kráľovstva. Ja však trávim všetok svoj čas v samote bez rozptyľovania a ešte som nedospel k veľkosti takýchto slov."

Bol raz jeden starec, ktorý žil v púšti a dlhé roky slúžil Bohu. Povedal: "Pane, daj mi vedieť, či som Ťa uspokojil." Tu uvidel anjela, ktorý mu povedal: "Ešte si sa nestal takým, ako je záhradník z tamtoho mesta." Starec sa začudoval a povedal: "Zídem do mesta, nech vidím jeho aj to, čím predčí všetku moju prácu a námahu za celé tie roky." Tak zišiel do mesta a opýtal sa záhradníka na jeho spôsob života. Keď sa chystali večerať, starec počul ľudí spievať na ulici, keďže záhradníkov dom bol na rušnom mieste. Starec mu povedal: "Bratku, chcem žiť podľa Boha tak ako ty. Ako dokážeš žiť na tomto mieste a nebyť vyrušovaný, keď ich počuješ spievať tieto piesne?" Ten človek riekol: "Poviem ti, abba, nikdy ma to nerušilo ani nepohoršovalo." Keď to starec počul, povedal: "Čo si teda myslíš vo svojom srdci, keď to počuješ?" On odvetil: "Že všetci z nich idú do Kráľovstva." Keď to starec počul, začudoval sa a povedal: "Toto je spôsob, ktorý prevyšuje moju prácu za celé tie roky."

Jedného dňa sa abba Arsenios radil s istým starým egyptským mníchom o svojich myšlienkach. Ktosi to zbadal a opýtal sa ho: "Abba Arsenios, ako to, že ty s takým dobrým vzdelaním v latinčine a gréčtine sa pýtaš tohto vidiečana na svoje myšlienky?" On odvetil: "Naozaj som vzdelaný v latinčine a gréčtine, ale neovládam dokonca ani abecedu tohto vidiečana."

Abba Izaiáš tiež povedal, že počas agapé, keď bratia jedli v chráme a rozprávali sa, kňaz z Pelúzie ich pokarhal týmito slovami: "Bratia, buďte ticho. Videl som jedného brata, ktorý je s vami a pije toľko čo vy, a jeho modlitba stúpa k Bohu ako oheň."

Boh je životom všetkých slobodných bytostí. On je spásou všetkých, veriacich i neveriacich, spravodlivých i nespravodlivých, zbožných aj bezbožných, oslobodených od vášní aj nimi spútaných, mníchov aj žijúcich vo svete, vzdelaných aj nevzdelaných, zdravých aj chorých, mladých aj starých. On je ako prameň svetla, východ slnka alebo zmeny počasia, ktoré sú rovnaké pre každého bez výnimky.

O kráľovstve vo vnútri

Istý brat povedal abbovi Teodorovi: "Chcem splniť prikázania." Starec mu povedal to, čo mu hovoril abba Theonas: "Chcem naplniť svojho ducha Bohom."

Niekoľkí bratia jedného dňa prišli vyskúšať abbu Jána, či si nechá rozptýliť myšlienky a nezačne hovoriť o svetských veciach. Povedali mu: "Ďakujeme Bohu za to, že tohto roku bolo dosť dažďa a palmy mohli nasávať vlahu, ich konáre narástli a bratia našli prácu pre svoje ruky." Abba Ján im povedal: "Tak to je, keď Svätý Duch zostupuje do srdca ľudí, sú obnovení a vyhľadávajú listie v Božej bázni."

Abba Izidor šiel jedného dňa navštíviť abbu Teofila, arcibiskupa Alexandrie. Keď sa vrátil do skítu, bratia sa ho pýtali: "Čo je nové v meste?" Ale on im povedal: "Veru, bratia, nevidel som žiadnu tvár okrem tváre arcibiskupa." Keď to počuli, naľakali sa a povedali mu: "Abba, vari sa tam stalo nešťastie?" On povedal: "Nie celkom. Len myšlienka pozrieť sa na niekoho nezvítazila nado mnou." Pri tých slovách boli naplnení obdivom a boli povzbudení vo svojom úmysle chrániť si oči od každého rozptyľovania.

Amma Matrona povedala: "Sú mnohí v týchto horách, ktorí sa správajú akoby boli v meste a

márnia svoj čas. Je lepšie mať veľa ľudí okolo seba a žiť pustovnícky vo svojom vnútri, ako byť osamote a stále mať túžbu byť s ľuďmi.”

O pohostinnosti

Raz prišli traja bratia navštíviť starca v skíte a jeden mu povedal: ”Abba, naučil som sa naspamäť Starý aj Nový zákon.” Starec mu odvetil: ”Zaplnil si vzduch slovami.” Druhý mu povedal: ”Prepísal som vlastnoručne Starý aj Nový zákon.” On riekol: ”Zaplnil si policu rukopismi.” Vtedy tretí povedal: ”Tráva mi rastie v komíne.” A starec odvetil: ”Odohnal si pohostinnosť.”

Dvaja bratia išli k istému starcovi. Ten mal vo zvyku nejесť každý deň, ale keď ich uvidel, s radosťou ich prijal a povedal: ”Pôst má svoju vlastnú odmenu. Ale ten, kto je kvôli láske, splní dve prikázania: opúšťa svoju vôľu a občerstvuje svojich bratov.”

Jeden brat prišiel pozrieť istého pustovníka a pri odchode povedal: ”Prepáč mi, abba, že kvôli mne si nemohol zachovať svoje pravidlá.” Pustovník odvetil: ”Mojím pravidlom je privítať ťa s pohostinnosťou a vypraviť ťa na cestu v pokoji.”

Hovorilo sa o jednom starcovi, že býval v Sýrii na ceste do púšte. Toto bola jeho práca: kedykoľvek nejaký mních prišiel z púšte, celým srdcom ho prijal a pohostil. Jedného dňa prišiel pustovník a on mu dal občerstvenie. Ten to však nechcel prijať a vrazil, že sa postí. Starec, naplnený smútkom, mu povedal: ”Neopovrhuj svojim služobníkom. Prosím ťa, neopovrhuj mnou, ale poďme sa spolu pomodliť. Pozri sa na strom, ktorý tu stojí. Urobíme podľa vôle toho z nás, kto svojim kľaknutím na zem a modlitbou spôsobí, že sa strom skloní.” Pustovník si kľakol, aby sa modlil, no nič sa nestalo. Potom si kľakol Pohostinný a zaraz sa mu strom poklonil. Poučení týmto ďakovali Bohu.

Prišli sme z Palestíny do Egypta a šli sme pozrieť jedného z otcov. Pohostil nás a my sme povedali: ”Prečo nezachováate pôst, keď vás prídu pozrieť návštevníci? V Palestíne ho zachováajú.” On odpovedal: ”Pôst je vždy so mnou, ale nie vždy môžem mať pri sebe vás. Je užitočné a potrebné postiť sa, ale vyberáme si, kedy sa budeme postiť a kedy nie. Čo Boh prikazuje, je dokonalá láska. Prijímam vo vás Krista, a tak musím robiť všetko pre to, aby som vám s láskou poslužil. Keď vás vypravím na cestu, potom môžem pokračovať vo svojom pôstnom pravidle. Synovia ženícha sa nemôžu postiť, kým je ženích s nimi. Keď im bude vzatý, vtedy sa budú postiť.”

O miernosti

Abba Nilos povedal: ”Modlitba je semeno miernosti a neprítomnosť hnevu.”

Lovec v púšti uvidel abbu Antona, ako sa veselí s bratmi, a bol pohoršený. Starec, aby mu ukázal, že je potrebné občas vyjsť v ústrety potrebám bratov, povedal: ”Vlož šíp do svojho luku a natiahni tetivu.” Urobil to. Starec riekol: ”Natiahni viac”. Urobil tak. Starec opäť povedal: ”Natiahni ešte viac.” Lovec mu odvetil: ”Ak priveľmi ohnem svoj luk, zlomí sa.” Vtedy mu starec povedal: ”Tak je to aj s Božím dielom. Ak budeme nadmieru namáhať bratov, čoskoro sa zlomia. Občas je potrebné zísť dolu a vyjsť v ústrety ich potrebám.”

Niekoľko mníchov prišlo pozrieť abbu Pimena a povedali mu: ”Ak uvidíme bratov driemať v chráme, máme ich zobudiť, aby mohli dávať pozor?” On povedal: ”Ak ja vidím brata driemať, vezmem si jeho hlavu na kolená a nechám ho odpočívať.”

O radosti

Amma Synklitika povedala: ”Na začiatku tých, ktorí postupujú k Bohu, čaká veľa bojov a

mnoho utrpenia, ale potom nasleduje nevýslovná radosť. Je to ako s tými, ktorí chcú zapáliť oheň. Najprv sú trápení dymom a tečú im slzy, kým nemajú to, čo chcú. Ako je napísané: Náš Boh je stravujúci oheň (Heb 12, 29), tak aj my musíme rozniecovať Boží oheň v nás cez slzy a námahu.”

Abba Hyperechios povedal: ”Chváľ Boha bez prestania duchovnými piesňami, zotrúvajú vždy v rozjímaní a takýmto spôsobom budeš schopný niesť bremeno pokúšenia, ktoré budú na teba doliehať. Cestujúci, ktorý nesie ťažký náklad, z času na čas sa zastaví a urobí zopár hlbokých nádychov. To robí bremeno ľahším a cestu príjemnejšou.”

Keď abba Apollo počul spev mníchov, ktorí nás vítali, prijal nás podľa zvykov, ktoré zachovávali všetci mníši. Najprv padol na zem, potom vstal a pobozkal nás, zaviedol nás dnu a modlil sa za nás. Keď nám vlastnoručne umyl nohy, pozval nás na malé občerstvenie.

Jeho mníchov bolo možné vidieť plných radosti a aj telesne spokojných, tak ako to ešte nikto na zemi nevidel. Nik z nich nebol zamračený ani sklúčený. Ak sa niekto zdal trochu sklúčený, abba Apollo sa ho opýtal na príčinu a povedal každému, čo má v tajných skrýšach svojho srdca. Zvykol hovoriť: ”Tí čo majú získať nebeské kráľovstvo, nesmú byť ľahostajní voči svojej spásy. Ako sa nemáme bez prestania radosť my, ktorí sme boli uznaní za hodných takej veľkej nádeje, ak nás apoštol vyzýva: Modlite sa bez prestania, pri všetkom vzdávajte vďaky?”

O láske

Abba Pimen povedal: ”Niet väčšej lásky, ako keď niekto položí svoj život za svojho blížneho. Keď počuješ niekoho, ako sa na teba sťažuje, a ty bojuješ so sebou a neodpovieš mu sťažnosťou na neho, ak ti ublížil a ty to trpezlivo nesieš a nehľadáš pomstu, vtedy kladieš život za svojho blížneho.”

Jeden z Kristových miláčikov, ktorý mal dar milosrdenstva, hovorieval: ”Ten kto je naplnený milosrdenstvom, musí ho dávať v takej miere, v akej ho prijal, lebo také je Božie milosrdenstvo.”

Abba Anton povedal: ”Už sa nebojím Boha, ja ho milujem, veď láska vyháňa všetok strach.” (1 Jn 4, 18)

Abba Agathon povedal: ”Ak by som mohol stretnúť malomocného, dať mu svoje telo a vziať si jeho, bol by som veľmi šťastný.” To je dokonalá láska.

Tiež sa o ňom hovorilo, že keď raz zišiel do mesta predávať svoj tovar, našiel chorého pútnika ležiaceho na verejnom mieste, o ktorého sa nemal kto postarať. Starec si prenajal izbu, býval tam s ním a pracoval vlastnými rukami, aby mohol zaplatiť nájomné a zvyšok peňazí minul na potreby chorého. Ostal tam štyri mesiace, kým chorý nevyzdravel. Potom sa v pokoji vrátil do svojej kely.

Vojak sa pýtal abba Mia, či Boh prijal jeho pokánie. Keď mu starec vysvetlil mnohé veci, povedal: ”Povedz mi, môj milý, ak sa ti roztrhá plášť, odhodíš ho preč?” On odvetil: ”Nie, zaplátam ho a znovu ho nosím.” Starec mu povedal: ”Ak sa ty tak staráš o svoj plášť, nebude sa Boh rovnako starať o svoje stvorenia?”

Abba Ján Trpaslík povedal: ”Dom sa nezačína stavať zhora nadol. Musíte začať od základov, aby ste dosiahli vrchol.” Pýtali sa ho: ”Čo znamená toto príslovie?” On povedal: ”Základom je tvoj blížny, ktorého si musíš získať. Tu je začiatok. Všetky Kristove príkazy sú závislé na tomto.”

Istý brat sa pýtal abbu Matúša: "Ako je to možné, že bratia v skíte robili viac ako prikazovalo Písmo o milovaní svojich nepriateľov viac ako seba?" Abba Matúš im povedal: "Čo sa mňa týka, zatiaľ sa mi nepodarilo ani tých, čo milujú mňa, milovať tak ako seba."

Dvaja starci žili spolu mnoho rokov a nikdy nemali medzi sebou spory. Prvý povedal druhému: "Podme sa aj my pohádať, tak ako ostatní ľudia!" Druhý odpovedal: "Neviem, ako sa to robí." Prvý povedal: "Pozri, položím medzi nás tehlu a poviem: 'Je moja', a ty povieš: 'Nie, je moja', a tak sa začneme vadiť." Položili teda medzi seba tehlu a prvý povedal: "Je moja", a druhý na to: "Nie, je moja". Prvý odpovedal: "Ak je tvoja, vezmi si ju a choď!" Tak sa obidvaja vzdali bez toho, aby boli schopní nájsť nejakú príčinu na hádku.

O modlitbe

Pýtali sa abbu Makaria, ako sa modliť. Starec odvetil: "Nie je potrebné veľa hovoriť v modlitbe. Často vystieraj svoje ruky a hovor: 'Pane, podľa svojej vôle a svojej múdrosti zmiluj sa nado mnou.' Ale ak zúri vojna v tvojej duši, pridaj ešte: 'Pomôž mi!' A keďže on vie, čo potrebujeme, ukáže na nás svoje milosrdenstvo."

Abba Lót išiel pozrieť abbu Jozefa a povedal mu: "Abba, nakoľko som schopný, konám svoju malú službu, trochu sa postím, modlím sa a rozjímam, žijem v pokoji a ako len viem, očisťujem svoje myšlienky. Čo ešte môžem robiť?" Vtedy sa starec postavil, vystrel ruky k nebu, jeho prsty vyzerali ako desať horiacich fakiel, a povedal mu: "Ak chceš, celý sa môžeš stať plameňom."

Abba Pavol povedal: "Drž sa blízko Ježiša."

Niekoľko mníchov prišlo pozrieť abbu Lukia a povedali mu: "Nepracujeme vlastnými rukami, poslúchame Pavlov príkaz a modlíme sa bez prestania." Starec povedal: "Nejete a nespíte?" Oni povedali: "Ale áno." On riekol: "Kto sa za vás modlí, kým spíte? Prepáčte mi, bratia, ale nerobíte to, čo hovoríte. Ukážem vám, ako sa modlím bez prestania, hoci pracujem vlastnými rukami. S Božou pomocou nazbieram palmové listy, spleťm ich a hovorím: 'Zmiluj sa nado mnou, Bože, podľa svojho veľkého milosrdenstva, a pre svoje veľké zľutovanie znič moju nepravosť.' Je to modlitba, či nie?" Oni mu povedali: "Áno, je." On pokračoval: "Keď celý deň pracujem a modlím sa v srdci, zarobím okolo šesťnásť drobných. Dve z nich položím pred dvere a za zvyšok nakúpim potravu. A ten, kto nájde vonku tie mince, bude sa za mňa modliť, kým ja budem jesť a spať. A tak sa s Božou pomocou modlím bez prestania."

O abbovi Arseniovi sa hovorilo, že v sobotné večery, keď sa pripravoval na slávu nedele, otočil sa chrbtom k slnku a vystrel ruky v modlitbe k nebu, až kým slnko opäť nezažiarilo na jeho tvár. Vtedy si sadol.

Hovorilo sa o abbovi Jánovi Trpaslíkovi, že jedného dňa spleťal povrazy na dva koše, ale urobil jeden bez toho, aby si to všimol, až kým nedosiahol stenu, pretože jeho duch bol zamestnaný kontempláciou.

Abba Izidor povedal: "Keď som bol mladší a zotrúval som vo svojej cele, nijako som neobmedzoval svoju modlitbu, noc bola pre mňa časom modlitby rovnako ako deň."

O príhovore

Všetkým, čo žijú v Egypte, je jasné, že vďaka mníchom je svet udržovaný v bytí a vďaka nim aj ľudský život je Bohom ochraňovaný a požehnaný. Niet jediného mesta alebo dediny v Egypte, ktoré by neboli obkolesené pustovňami sťa hradbami, a všetci ľudia sú závislí na modlitbách mníchov ako na samom Bohu.

Abba Palladios rozprával: Jedného dňa, keď som zomieral od nudy, zašiel som za abbotom Makariom a povedal som mu: "Čo mám robiť? Moje myšlienky na mňa útočia, hovoria, že nerobím žiaden pokrok a že mám odísť odtiaľto." On mi povedal: "Povedz im: ,Na Kristovu slávu tu strážim steny.'"

Abba Zenón povedal: "Ak človek chce, aby ho Boh rýchlo vypočul, skôr než sa začne modliť za čokoľvek iné, hoc aj za svoju dušu, keď stojí a vystiera svoje ruky k Bohu, musí sa modliť z celého srdca za svojich nepriateľov. Pri takomto konaní Boh vypočuje všetko, čo človek bude chcieť."

O pokání

Hovorilo sa o abbovi Arseniovi, že mal na hrudi priehlbínu vymytú slzami, ktoré mu padali z očí počas celého jeho života, keď sedel pri svojej ručnej práci. Keď sa abba Pimen dozvedel, že je mŕtvy, s plačom povedal: "Naozaj si blažený, abba Arsenios, lebo si plakal kvôli sebe na tomto svete. Ten, kto tu dolu neplače kvôli sebe, bude potom plakať naveky. Preto je nemožné neplakať, buď dobrovoľne, alebo z prinútenia vo večnom utrpení."

Abba Ján z Kellie nám hovoril tento príbeh: V Egypte žila jedna veľmi pekná a bohatá kurtizána, ku ktorej prichádzali samí vznešení a mocní ľudia. Jedného dňa sa ocitla pri chráme a chcela vstúpiť dnu. Subdiakon stojaci pri vchode jej nechcel dovoliť vojsť a hovoril: "Nie si hodná vojsť do domu Boha, lebo si nečistá." Biskup počul ich škriepku a vyšiel von. Kurtizána mu povedala: "Nechce ma pustiť do chrámu." Biskup jej na to povedal: "Nie je ti dovolené vojsť, lebo nie si čistá." Naplnila sa ľútosťou a povedala: "Odteraz už nebudem smilniť." Biskup jej povedal: "Ak sem prinesieš všetko svoje bohatstvo, budem vedieť, že už sa viac nedopustíš smilstva." Priniesla svoje bohatstvo a biskup všetko spálil v ohni. Ona potom vošla do chrámu, plakala a vravela: "Ak sa mi toto stalo tu dolu, čo všetko by som stratila tam hore?" Tak sa obrátila a stala sa vyvolenou nádobou.

Abba Gerontios z Petry povedal, že mnohí pokúšaní telesnými rozkošami sa dopúšťajú smilstva nie vo svojom tele, ale v duchu, a zatiaľ čo chránia svoje telesné panenstvo, dopúšťajú sa cudzoložstva vo svojej duši. "Je dobré, milovaný, robiť všetko, čo je napísané, a strážiť svoje srdce so všemožnou starostlivosťou."

Abba Kýros z Alexandrie dostal otázku o pokušení na smilstvo, a on odpovedal: "Ak na to nemyslíš, nemáš nádej, lebo ak na to nemyslíš, robíš to. Myslím tým, že každý, kto nebojuje proti hriechu a neodporuje mu v duchu, dopustí sa ho telom. Je veľkou pravdou, že ten, kto naozaj smilní, netrápi sa tým, že na to myslí."

Abba Pambon povedal: "Ak máš srdce, môžeš byť spasený."

Abba Eliáš, služobník, povedal: "Čo zmôže hriech tam, kde je pokánie? A aký je úžitok z lásky tam, kde je pýcha?"

Abba Izaiáš tiež povedal: "Ak sa Boh chce zamilovať nad dušou a ona sa búri, nič nenesie a robí si to, čo chce, vtedy dopustí, aby trpela tým, čím nechce, aby ho znovu hľadala."

Abba Teodor z Fermu povedal: "Človek, ktorý ostáva stáť na mieste, keď robí pokánie, nesplnil prikázanie."

Abba Teodor povedal: "Obmedzenie potravy umŕtvuje telo mnícha." Iný starec povedal: "Bdenia ho umŕtvujú ešte viac."

Abba Kopres povedal: "Požehnaný, kto znáša ťažkosti so vdakvzdávaním."

Abba Jakub povedal: "Ako lampa osvetľuje tmavú miestnosť, tak Božia bázeň osvecuje ľudské srdce, keď vnikne doň, a učí ho všetkým cnostiam a príkazom Božím."

Povedal aj toto: "Nestačia nám len slová, lebo dnes je dost' slov medzi ľuďmi, ale potrebujeme činy, lebo to sa od nás žiada, nie slová, ktoré neprinášajú ovocie."

O pokušeníach

Abba Pimen povedal: "Počiatkom každého zla je nedbalosť."

Abba Teodor zo Skítu povedal: "Prichádza ku mne myšlienka, ktorá ma trápi a nenecháva slobodným. Nemôže ma prinútiť konať, len jednoducho zastaví môj postup v cnosti. Ale bdely človek ju odsekne a vstane k modlitbe."

Abba Ján povedal: "Som ako človek sediaci pod veľkým stromom, ktorý vidí divé šelmy a hady prichádzajúce vo veľkom počte proti nemu. Keď to už nemôže s nimi vydržať, vyštvára sa na strom a je zachránený. Tak isto je to so mnou, sedím vo svojej cele a bojujem so zlými myšlienkami, ktoré na mňa útočia, a keď už nemám silu proti nim, v modlitbe hľadám záchranu u Boha a som zachránený pred nepriateľom."

Amma Teodora povedala: "Usilujme sa vchádzať úzkou bránou. Ako stromy, ktoré neprestáli zimné búrky, nemôžu prinášať ovocie, tak je to aj s nami. Tento prítomný vek je búrkou a len vďaka mnohým skúškam a pokušeniam môžeme získať dedičstvo v nebeskom kráľovstve."

Abba Evagrios povedal: "Odstráňte pokušenia a nikto nebude spasený."

Starec hovorieval: "Keď neprežívame bojový stav, musíme sa pokorovať najviac, ako je len možné. Lebo Boh, keď uvidí našu slabosť, ochráni nás, ale keď sa budeme oslavovať, stiahne svoju ochranu a sme stratení."

Abba Pimen hovoril o abbovi Jánovi Trpaslíkovi, že sa modlil k Bohu, aby mu odobral vášne, aby bol slobodný od ustarostenosti. Šiel za starcom a povedal mu: "Nachádzam sa v pokoji, bez nepriateľa." Starec mu povedal: "Choď a naliehavo pros Boha, aby prebudil boj, aby si mohol znovu získať zármutok a pokoru, ktoré si zvykol mať, lebo len vďaka boju duša postupuje vpred." Tak teda prosil Boha a keď boj prišiel, už sa viac nemodlil, aby mu ho Boh odobral, ale vravel: "Pane, daj mi silu na boj."

O dôvere Bohu

Abba Dulas, poslušník abbu Vissariona, rozprával: Jedného dňa, keď sme sa prechádzali pri mori, mal som smäd a povedal som abbovi Vissarionovi: "Otče, som veľmi smädný." Pomodlil sa a povedal mi: "Napi sa z morskej vody." Napil som sa a voda bola sladká. Nabral som si z nej do koženej fľaše pre prípad, že by som neskôr bol opäť smädný. Keď to starec uvidel, opýtal sa ma, prečo si nabieram z vody. Povedal som mu: "Odpusť mi, je to zo strachu, že budem neskôr opäť smädný." Vtedy starec povedal: "Boh je tu, Boh je všade."

Abba Epifanios povedal: "Človek, ktorý niečo dostane od iného kvôli svojej chudobe alebo potrebe, má v tom svoju odmenu a keďže je zahanbený, vracia to potajomky. Je to presne opačne ako koná Pán, Boh, ktorý prijíma potajomky, ale odmieňa v prítomnosti anjelov, archanjelov a spravodlivých."

Abba Ján povedal svojmu bratovi: "Aj keď sme opovrhovaní v očiach všetkých ľudí, radujme sa, lebo sme ctení v očiach Boha."

O pravej viere

Toto rozprával abba Daniel Faranita: Náš otec abba Arsenios nám hovoril o istom obyvateľovi skítu, ktorý viedol pozoruhodný život a mal jednoduchú vieru, no pre svoju ľahkovernosť bol podvedený a vrel: "Chlieb, ktorý prijímame, nie je skutočné telo Krista, ale len symbol." Dvaja starci, ktorí sa o tom dozvedeli, keďže poznali jeho výnimočný spôsob života, vedeli, že to nehovorí zo zloby, ale z prostoty. Prišli za ním a povedali: "Otče, počuli sme, že niekto povedal tvrdenie protirečiace viere, hovoriac, že chlieb, ktorý prijímame, nie je skutočné telo Krista, ale symbol." Starec povedal: "Ja som ten, kto to povedal." A starci ho začali napomínať: "Nedrž sa tohto názoru, otče, ale drž sa toho, čo je v súlade s tým, čo nám dala všeobecná cirkev. My veríme, že ten chlieb sám osebe je telo Krista. Ako to bolo na počiatku, keď Boh vzal prach zeme a stvoril človeka na svoj obraz, a nik nebol schopný povedať, že to nie je obraz Boha, hoci nebolo vidieť, že je to tak, podobne je to aj s chlebom, o ktorom povedal, že je jeho telom, a tak veríme, že je skutočne telom Krista." Starec im povedal: "Kým ma nepresvedčí samotná vec, nebudem plne presvedčený." Tak povedali: "Modlime sa k Bohu za toto tajomstvo počas celého týždňa. Veríme, že nám to Boh zjaví. Starec to s radosťou prijal a modlil sa týmito slovami: "Pane, ty vieš, že to nie je zo zloby, že tomu neverím, že sa nedopúšťam chyby z ignorancie, odhaľ mi toto tajomstvo, Pane Ježišu Kriste." Starci sa vrátili do svojich kélií a tiež sa modlili k Bohu: "Pane Ježišu Kriste, zjav toto tajomstvo starcovi, aby mohol veriť a nestratil svoju odmenu." Boh vypočul obidve modlitby. Na konci týždňa v nedeľu prišli do chrámu a sadli si všetci traja na ten istý pokrovec. Starec sedel uprostred. Mali otvorené oči a keď bol chlieb umiestnený na svätý stôl, ukázal sa iba tým trom, akoby bol malým dieťaťom. Keď kňaz natiahol ruku, aby lámal ten chlieb, zostúpil z neba anjel s mečom a naplnil čašu krvou dieťaťa. Keď kňaz nakrájal chlieb na drobné kúsky, anjel nakrájal dieťa na kúsky. Keď pristúpili bližšie, aby prijali sväté častice, starec sám dostal kúsok surového mäsa. Keď to videl, bál sa a vykrikol: "Pane, verím, že tento chlieb je tvoje telo a táto čaša tvoja krv." Vzápätí mäso, ktoré držal v ruke, stalo sa chlebom, v súlade s tajomstvom sviatosti, a on ho prijal, vzdávajúc vďaky Bohu. Vtedy mu starci povedali: "Boh pozná ľudskú prirodzenosť, že človek nemôže jesť surové mäso, a preto premenil svoje telo na chlieb a svoju krv na víno, pre tých, čo to prijímajú vo viere." Potom ďakovali Bohu za starca, že mu dovolil nestratiť odmenu za svoju prácu. Tak sa všetci traja vrátili s radosťou do svojich kélií.

Hovorilo sa o abbovi Agathonovi, že ho vyhľadali nejakí mnísi, ktorí sa dopytali o jeho vynikajúcom rozlišovaní. Chceli vidieť, či stratí náladu, a tak mu povedali: "Nie si ty ten Agathon, o ktorom sa hovorí, že je smilník a pyšný človek?" "Áno, je to čistá pravda", odvetil. Pokračovali: "Nie si ty ten Agathon, ktorý stále hovorí nezmysly?" "Som to ja." Opäť povedali: "Nie si ty ten Agathon heretik?" Ale vtedy odvetil: "Ja nie som heretik." Opýtali sa ho: "Povedz, prečo si prijal všetko, z čoho sme ťa obvinili, ale odmietol si to posledné?" Odpovedal im: "Prvé obvinenia som prijal, lebo prospejú mojej duši. Ale heréza je oddelenie od Boha. A ja nemám nič, čo by ma mohlo odlúčiť od Boha." Pri tomto výroku sa veľmi zadivili nad jeho rozlišovaním a vrátili sa poučení.

Abba Teodor povedal: "Ak sa priateľíš s niekým, kto padne do pokušenia smilstva, ponúkni mu svoju ruku, ak môžeš, a vyslobod' ho z neho. Ale ak upadne do herézy a nepodarí sa ti odvrátiť ho od nej, rýchlo sa oddeľ od neho, lebo ak sa omeškáš, aj ty môžeš byť stiahnutý s ním do priepasti."

Divá zver a svätí

Abba Anton povedal: "Poslušnosť so zdržanlivosťou dávajú človeku vládu nad divými zvieratami."

Abba Theonas jedol zeleninu, ale len tú, čo sa nemusí variť. Hovorí sa o ňom, že zvykol v noci vychádzať z kémie a zotrávať v spoločnosti divých zvierat, pričom im dával piť z vody,

ktorú mal. Raz ktosi videl stáda antilop, divých somárov, gaziel a iných zvierat pri jeho pustovni. Tieto stvorenia mu vždy boli potešením.

Raz, keď hroch plienil okolitú krajinu, otcovia zavolali abbu Vissariona, aby im pomohol. Stál na mieste a čakal. Keď uvidel zviera, ktoré bolo nezvyčajne veľké, povedal mu, aby už viac nepustošilo krajinu: "V mene Ježiša Krista ti prikazujem, aby si už viac neplienil túto krajinu!" Hroch sa úplne stratil z týchto končín, ako keby ho odniesol preč anjel.

Abba Xanthios povedal: "Pes je lepší ako ja, lebo má lásku a nesúdi."

Prišli sme k stromu, vedení milým hostiteľom, a tam sme natrafili na leva. Keď sme ho uzreli, môj sprievodca a ja sme sa zachveli, ale svätý starec bez mihnutia oka pokračoval ďalej a my sme šli za ním. Dravec, povedali by ste, že na Boží pokyn, sa skromne odtiahol nabok a sadol si, kým starec oberal ovocie z dolných konárov. Natiahol ruku plnú datlí, zviera pribehlo a vzalo si ich tak pokojne ako nejaké domáce zviera. Keď dojedlo, odišlo. My sme stáli, triasli sa a neverili svojim očiam. Uvedomovali sme si, aká veľká viera je v ňom a aká úbohosť ducha v nás.

Kým sa abba Makarios modlil vo svojej jaskyni v púšti, pribehla znenazdania hyena a začala mu oblizovať nohy. Nežne ho ťahala za okraj tuniky a viedla ho ku svojej jaskyni. Išiel za ňou a hovoril si: "Som zvedavý, čo odo mňa to zviera chce." Keď ho priviedla k jaskyni, vošla dnu a vyniesla svoje šteňatá, ktoré sa narodili slepé. Modlil sa nad nimi a vrátil ich hyene s uzdraveným zrakom. Ona sa vrátila dnu a ako poďakovanie mu priniesla hrubú kožu z barana a položila ju na jeho nohy. Usmial sa na ňu ako na nejakú milú osobu, vzal si kožu a natiahol sa na ňu.

O ovocí mnišského života

Istý starec prišiel do cely abbu Jána a našiel ho spať, s anjelom, ktorý stál nad ním a ovieval ho. Keď to videl, ušiel. Keď abba Ján vstal, opýtal sa svojho poslušníka: "Vošiel niekto dnu, kým som spal?" On povedal: "Áno, nejaký starec." Vtedy abba Ján spoznal, že ten starec mu bol rovný a videl anjela.

Abba Pimen hovoril o abbovi Nisterovi, že bol ako ten medený had, ktorého vyrobil Mojžiš, aby sa ľudia uzdravili. Mal všetky cnosti a bez slova uzdravoval každého.

O minulých a budúcich časoch

Starci sa pýtali abbu Agathona na abbu Eliáša: "Je to dobrý abba?" Starec im odvetil: "Vzhľadom na svoju generáciu je dobrý." Oni mu povedali: "A aký je v porovnaní s predošlými?" On im dal túto odpoveď: "Povedal som vám, že vzhľadom na túto generáciu je dobrý, ale v porovnaní s predošlými: v skíte som videl muža, ktorý tak, ako Jozue, Nunov syn, vedel zastaviť slnko na nebesiach." Pri týchto slovách užasli a vzdali slávu Bohu.

Svätí otcovia prorokovali o posledných generáciách. Vraveli: "Čo sme urobili my?" Jeden z nich, veľký abba Ischyron odpovedal: "My sme splnili príkazy Boha." Ostatní sa pýtali: "A tí, čo prídu po nás, čo budú robiť?" On odpovedal: "Budú bojovať, aby dosiahli aspoň polovicu z našich činov." Oni sa pýtali: "A čo sa stane s tými, čo prídu po nich?" On povedal: "Ľudia tej generácie nedokončia žiadne dielo a prídu na nich všetko pokušenie. Ale tí, čo sa osvedčia v ten deň, budú väčší ako my a naši otcovia."